

تخصصی کردن گرایش موضوعی مجله‌های علمی و چالش‌های آن

دوره ۳۰ شماره ۳
ص.ص. ۶۰۱-۶۰۲

بر پایه توصیه‌های کمیسیون بررسی مجله‌های علمی کشور و نیز دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی امور پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در مورد تخصصی کردن محورهای موضوعی مجله‌های علمی، همه مجله‌های علمی-پژوهشی باید به سوی این خط مشی حرکت کنند. هدف کلی این رویکرد، فراهم ساختن بستری کاملاً تخصصی برای تک تک مجله‌هاست؛ به گونه‌ای که جامعه دانشگاهی (اعم از پژوهشگران، نویسندگان مقالات، و خوانندگان) بتواند هر مجله را با موضوع تخصصی آن شناسایی کند.

در ارتباط با این توصیه، بایسته است به چند نکته اشاره کرد:

(۱) نخست آنکه، در پیش گرفتن این رویکرد از سوی مجله‌ها می‌تواند دستاوردهای سودمندی برای جامعه دانشگاهی داشته باشد. با تخصصی شدن گرایش‌های موضوعی مجله‌های علمی، هویت بارزتری برای هر مجله ایجاد می‌شود؛ به طوری که هر متخصصی می‌تواند انتظار داشته باشد که مجله خاصی زمینه‌های مطالعاتی وی را پوشش خواهد داد. از این رو، مراجعه منظم به مجله‌هایی معین (به شکل چاپی یا الکترونیکی)، وی را در جریان روند پژوهش‌های تخصصی حوزه مورد علاقه او قرار خواهد داد.

(۲) تخصصی شدن مجله‌های علمی موجب تخصصی شدن فرایند داوری، ویراستاری و نشر مقالات خواهد شد. از این نظر، انسجام و یکدستی بهتری در این مجله‌ها به وجود خواهد آمد. همچنین، این وضعیت می‌تواند از دریافت و داوری مقاله‌های تکراری در دفاتر مجلات و نیز بروز سرقت علمی جلوگیری نماید.

(۳) با تخصصی شدن گرایش مجله‌های علمی، ارزیابی آنها را می‌توان واقع‌بینانه‌تر

یادداشت سردبیر

پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات

فصلنامه علمی پژوهشی

شاپا (چاپی) ۸۲۲۳-۲۲۵۱

شاپا (الکترونیکی) ۸۲۳۱-۲۲۵۱

نمایه در ISC، LISA و Scopus

<http://jipm.irandoc.ac.ir>

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

انجام داد. به بیان دیگر، به نظر می‌رسد که سنجش ضریب تأثیر مجله‌های دارای گرایش موضوعی خاص منطقی‌تر گردد.

در عین حال، هر چند که تخصصی کردن مجله‌های علمی دارای جنبه‌های مثبتی است، اما این امر در عمل با چالش‌هایی نیز همراه می‌باشد. نخست آنکه، انجام این کار به آسانی امکان‌پذیر نیست، زیرا ممکن است برخی مجله‌های تخصصی به اندازه کافی مقاله‌های تخصصی برای هر شماره خود (مثلاً برای هر سه ماه) دریافت نکنند و یا مقاله‌های دریافتی از اعتبار و کیفیت بایسته برای چاپ برخوردار نباشند. به همین دلیل، ممکن است انتشار آنها با تأخیر بسیار همراه گشته و یا حتی برخی از آنها به دلیل عدم گرایش جامعه به تولید علم در زمینه‌های تخصصی مورد نظر، با توقف انتشار روبرو شوند.

دوم آنکه، به همان دلیلی که تخصصی کردن مجله‌ها می‌تواند به بالارفتن ضریب تأثیر آنها کمک کند، در برخی موارد می‌تواند نتیجه معکوس نیز داشته باشد؛ یعنی به دلیل عدم علاقه خوانندگان و نبود پژوهشگران کافی در زمینه‌های موضوعی معین، مقاله‌های آن مجله‌ها خواننده نشود و به آنها استناد داده نشود.

از سوی دیگر، باید یادآوری کرد که در کشورهای پیشرفته نیز هیچ الزام رسمی برای تخصصی کردن گرایش موضوعی مجله‌های علمی وجود ندارد، بلکه شرایط مناسب (به لحاظ تولید علمی تخصصی) موجب تخصصی شدن آنها می‌شود. به همین دلیل، بحث تخصصی کردن مجله‌های علمی نیازمند کنکاش بیشتری از سوی جامعه دانشگاهی و نهادهای مرتبط با آنها در وزارت علوم است.

سیدرحمت‌الله فتاحی

سر دبیر